

INDIVIDUÁLNA LOGOPEDICKÁ INTERVENCIA

ISCED1, 2 – primárne vzdelávanie, nižšie stredné vzdelávanie	
Vzdelávacia oblasť	Špeciálnopedagogická podpora
Názov predmetu:	Individuálna logopedická intervencia
Ročník:	1. - 9.
Časová dotácia: Počet hodín v ŠVP: Počet hodín v ŠkVP:	<u>u žiakov s VPU:</u> 1.- 5.r. - 2 h týždenne/ 66 h ročne 6.- 9. r. - 1 h týždenne/ 33 h ročne <u>u žiakov so sluchovým postihnutím:</u> 1.- 9.r. - 3 h týždenne/ 99 h ročne <u>u žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou:</u> 1.- 2.r. - 4 h týždenne/ 132 h ročne 3.r. - 3 h týždenne/ 99 h ročne 4.r. - 2 h týždenne/ 66 h ročne 5.- 9.r. - 3 h týždenne/ 99 h ročne
Vyučovací jazyk:	slovenský

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Vyučovací predmet individuálna logopedická intervencia (ďalej len ILI) je určený pre žiakov, ktorí majú narušenú komunikačnú schopnosť (NKS), alebo v rámci NKS aj špecifické vývinové poruchy učenia.

Počet vyučovacích hodín v týždni je daný rámcovým učebným plánom (ďalej len UP) v príslušnom vzdelávacom programe pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením schválenom Ministerstvom školstva SR a školským učebným plánom.

CIEĽ PREDMETU

Všeobecné ciele predmetu:

- podporiť rozvoj reči a jazykových schopností ako predpokladu k realizácii určitého komunikačného zámeru a ako prediktora pre úspešné zvládnutie čítania a písania,
- odstrániť alebo aspoň zmierniť narušenie komunikačnej schopnosti a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nej vyplývajú,
- prevencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti,
- podporiť sociálnu a edukačnú adaptáciu a integráciu detí a žiakov s nks do spoločnosti

Konkrétne ciele a obsah predmetu ILI vychádzajú zo vstupnej diagnostiky žiaka, z logopedickej diagnostiky, z výsledkov špeciálnopedagogického a psychologického vyšetrenia, z pozorovania žiaka a pedagogickej diagnostiky. Ciele sa vzájomne prelínajú všetkými vyučovacími hodinami ILI.

U detí a žiakov s viacnásobným postihnutím a ťažkým stupňom NKS ide o rozvoj komunikačných schopností k najbližšej zóne ich vývinu, tak, aby boli schopní zrealizovať svoj komunikačný zámer podľa svojich potrieb zrozumiteľne pre komunikačného partnera.

- rozvíjať komunikačnú kompetenciu ako dorozumievací prostriedok
- rozvíjať schopnosti adekvátne používať rečové a jazykové prostriedky vzhľadom na komunikačného partnera, situáciu a cieľ komunikácie

- u detí a žiakov s ťažkým a viacnásobným postihnutím dosiahnuť schopnosť dorozumievať sa pomocou posunkového jazyka alebo niektorej formy alternatívnej a augumentatívnej komunikácie (AAK)
- rozvíjať fonematické uvedomovanie, schopnosť diferencovať dištingtívne znaky jazyka podľa individuálnych schopností dieťaťa
- rozvíjať artikulačnú obratnosť a výslovnosť, správne dýchanie
- rozvíjať slovnú zásobu
- budovať štruktúrovaný systém klasifikácie pojmov v pamäti, rozvíjať schopnosť hľadať významovú podobnosť slov a kategorizovať ich
- rozvíjať schopnosť používať ustálené slovné spojenia- frázy
- stimulovať porozumenie reči
- rozvíjať jazykový cit, syntaktické a morfológické pravidlá, aplikovať ich do hovorenej i písanej podoby
- rozvíjať schopnosti rozumieť reči a podporovať schopnosť reprodukovať udalosť, príbeh alebo prečítaný text štruktúrovane, kohézne, zmysluplne a plynule
- čítanie - fixovať grafémy, slabiky a slová, pravopis; osvojiť si techniku čítania a čítať s porozumením obsahu prečítaného textu pomocou stratégií práce s textom
- písanie a pravopis - naučiť žiakov stratégie osvojovania si pravopisných pravidiel, aplikovať ich v písaní, pracovať s pravidlami slovenského pravopisu primerane vývinovej úrovni
- rozvíjať integráciu hovorenej a písanej reči
- matematické schopnosti- rozvíjať predčíselné predstavy; rozvíjať číselné predstavy; rozpoznať súvislosti; rozvíjať matematické schopnosti
- osvojovať si komunikačné stratégie, rozvíjať konverzačné schopnosti
- rozvíjať taktilné a kinestetické vnímanie
- rozvíjať sluchovú a zrakovú gnóziu (vnímanie, diferencácia, pamäť)
- rozvíjať priestorovú orientáciu (orientácia v makropriestore, orientácia v mikropriestore) a orientáciu v čase
- rozvíjať motorické schopnosti

PROCES VYUČOVANIA PREDMETU

Intervencia sa tu poníma v tom najširšom zmysle ako: „činnosť, pôsobenie za účelom zmeny“. Logopedická intervencia je špecifická aktivita, ktorú uskutočňuje logopéd (resp. špeciálny pedagóg) s cieľmi:

1. identifikovať NKS;
2. eliminovať, zmierniť NKS, resp. v prípade jej pretrvávania prekonať komunikačnú bariéru;
3. predísť tomuto narušeniu (zlepšiť komunikačnú schopnosť človeka).

Logopedickú intervenciu chápeme ako zložitý multifaktoriálny proces, ktorý sa realizuje v záujme dosiahnutia svojich troch základných cieľov, na troch, s týmito cieľmi analogických, vzájomne sa prelínajúcich úrovniach:

- logopedická diagnostika
- logopedická terapia
- logopedická prevencia.(Lechta In: Kerekrétiová a kol., 2009)

Dôležitou súčasťou logopedickej intervencie je spolupráca s rodičom, učiteľmi a ostatnými odborníkmi v celom procese intervencie. Frekvencia cvičení so žiakmi vyplýva z učebného plánu a rozvrhu hodín. V prípade ťažkého stupňa NKS je možné vykonávať logopedickú terapiu aj častejšie ako stanovuje učebný plán. Potom je určenie frekvencie cvičení v kompetencii riaditeľa školy. Dĺžka logopedických cvičení je závislá od veku a schopností dieťaťa, logopedickej diagnózy a prípadne iných špecifik dominantného alebo iného postihnutia dieťaťa.

K vymedzenému obsahu treba pristupovať ako k otvorenému systému, čo znamená, že učivo môžu dopĺňať či redukovať. Jednotlivé osnovné heslá plnia funkciu námetov na jednotlivé hodiny, čiže učiteľ si zvolí také, ktoré podľa jeho názoru sú

potrebné pre žiakov z aspektu ich praktického významu pre intervenciu. Takto štruktúrovaná osnova vytvára dostatok priestoru pre iniciatívu učiteľov z hľadiska obsahu i rozsahu. Vyučujúci rozhoduje o spôsobe riadenia vyučovacieho procesu a usiluje sa o dosiahnutie optimálnych výsledkov. Prístupom k žiakom, voľbou aktivizujúcich organizačných foriem a metód práce vyučujúci prispieva k tomu, aby žiaci mali po kladne hodnotených výkonoch pocit spokojnosti a úspechu a tak sa podporila ich aktivita v predmete.

Tematické výchovno-vzdelávacie plány preto nie sú potrebné a ich dodržiavanie by bolo nereálne. Individuálny plán logopedickej terapie je vlastne postup vedúci k splneniu cieľov terapie v jednotlivých oblastiach uvedených v časti Obsah ILL – primerane komunikačným, vývinovým a kognitívnym schopnostiam žiaka.

Vzhľadom na to, že cieľ a obsah predmetu je zameraný na výhradne individuálny reedukačný a liečebný význam predmetu podľa druhu a stupňa NKS každého žiaka, nie je možné stanoviť ani záväzné a presné výkonové štandardy a ani postupovať podľa doterajších zaužívaných postupov pri hodnotení a klasifikácii.

OBSAH PREDMETU

- terapeutické postupy a metódy majú širší záber, obsah predmetu ILL sa orientuje na celý komplex dorozumievacieho procesu
- obsah logopedických cvičení je v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami konkrétneho žiaka, bez ohľadu na fyzický vek; je nevyhnutné zdôrazňovať prepojenie hovorenej reči s písanou
- v procese terapie vychádza logopéd (resp. špeciálny pedagóg) z dostupných terapeutických materiálov a najmä z pracovných listov, ktoré si aktuálne vytvára
- obsah pracovných listov musí súvisieť s aktuálne preberaným učivom
- obsahuje cvičenia zamerané na rozvíjanie komunikačnej schopnosti, ale aj na rozvoj vnímania, pamäte, pozornosti, orientácie, grafomotorických zručností, myslenia a sociálnych zručností dieťaťa

Oblasťstimulácie	Ciele stimulácie	Obsah stimulácie
Oblasť rozvoja pragmatiky:	Rozvíjať komunikačnú kompetenciu ako dorozumievací prostriedok. Rozvíjať schopnosti adekvátne používaťrečové a jazykové prostriedky vzhľadom na komunikačného partnera, situáciu a cieľ komunikácie. U detí a žiakov s ťažkým a viacnásobným postihnutím dosiahnuť schopnosť dorozumievať sa pomocou posunkovéhojazyka alebo niektorej formy alternatívnej a augmentatívnej komunikácie (AAK).	Použitie jazyka v komunikačných situáciách: modelové hry, kladenie otázok, vykonávanie inštrukcií, komentovanie činností a pod. Vytváranie komunikačného aparátu, osvojovanie si takých foriem komunikácie, ktoré je žiak schopný zvládnuť a používať (grafické systémy, kombinované systémy, posunkový jazyk, gestá, prstová abeceda,použitie elektronických pomôcok a pod. Tréning komunikačných partnerov.
Oblasť rozvoja foneticko-fonologickej roviny:	Rozvíjať fonematické uvedomovanie, schopnosť diferencovať dištinktívne znaky jazyka podľa individuálnych schopností dieťaťa.	Tréning fonologického uvedomovania podľa El'konina (SAS),nácvik fonematickej diferenciacie, nácvik artikulácie. Dychový tréning

	Rozvíjať artikulačnú obratnosť a výslovnosť, správne dýchanie.	Hlasové cvičenia. Myofunkčná terapia. Orofaciálna stimulácia. Fonograforytmika.
Oblasť rozvoja lexikálno-sémantickej roviny:	Rozvíjať slovnú zásobu. Budovať štruktúrovaný systém klasifikácie pojmov v pamäti, rozvíjať schopnosť hľadať významovú podobnosť slov a kategorizovať ich. Rozvíjať schopnosť používať ustálené slovné spojenia- frázy.	Rozvíjanie slovnej zásoby, kategorizácia pojmov, oprava viet, dokončovanie viet, tvorba slovníkov náročných pojmov v jednotlivých predmetoch, kľúčové slová, sémantické mapy, a pod. Tvorba (rečových) denníkov.
Oblasť rozvoja gramatiky (morfológie a syntaxe):	Stimulovať porozumenie reči. Volieť si formy potrebné pre konkrétne dieťa. Rozvíjať jazykový cit, syntaktické a morfológické pravidlá. Aplikovať ich do hovorenej i písanej podoby.	Určovanie rodov podstatných mien, nácvik flexie podľa trendu vývinu reči, predložkových väzieb a analógie, maľované čítanie, tvorba viet, opakovanie viet, odvodzovanie slov, tvorba viet a súvetí, rozvoj porozumenia reči
Oblasť rozvoja naratív(rozprávačských schopností):	Rozvíjať schopnosti rozumieť reči a podporovať schopnosť reprodukovať udalosť, príbeh alebo prečítaný text štruktúrované, kohézne, zmysluplne a plynule	Rozvíjanie rozprávačských schopností podľa osnovy (obrázkovej, otázok), spontánne rozprávanie príbehu alebo udalosti, reprodukovanie prečítaného textu
Oblasť rozvoja gramotnosti:	Čítanie Fixovať grafémy, slabiky a slová, pravopis. Osvojiť si techniku čítania a čítať s porozumením obsahu prečítaného textu pomocou stratégií práce s textom. Písanie a pravopis Naučiť žiakov stratégie osvojovania s pravopisných pravidiel, aplikovať ich v písaní, pracovať s pravidlami slovenského pravopisu primerane vývinovej úrovni. Rozvíjať integráciu hovorenej a písanej reči. Matematické schopnosti Rozvíjať predčíselné predstavy Rozvíjať číselné predstavy Rozpoznať súvislosti.	Rozvíjanie gramotnosti Čítanie - technika čítania i porozumenie prečítaného podľa osnovy Prepojenie čítania a písania Osvojovanie si stratégií učenia Interpretovanie obsahu textu, kladenie otázok, vytváranie kauzálnych spojení, doplňovanie textu a pod. Písanie - písanie i ortografia, súvislý písomný prejav Zoskupovanie pod hlavné pojmy. Vytváranie analógií. Rozpoznanie použitého pravidla. Použitie pravidla. Vytvorenie stálosti množstva. Budovanie matematických predstáv.

	Rozvíjať matematické schopnosti	Budovanie okruhu číselných a matematických pojmov (viac, menej rovnako....), vzťahov medzi nimi. Chápanie matematických operácií. Riešenie slovných úloh. Geometria Jednotky . Algoritmy
Oblasť rozvoja funkčnej komunikácie:	Osvojovať si komunikačné stratégie Rozvíjať konverzačné schopnosti	Komunikačné stratégie zamerané na dieťa, stratégie ľahšieho porozumenia, výmen, nových pojmov, rečového vzoru a stratégia konverzácie Rozvíjanie konverzačných schopností
Oblasť rozvíjania iných schopností:	Rozvíjať taktilné a kinestetické vnímanie Rozvíjať sluchovú a zrakovú gnóziu (vnímanie, diferenciácia, pamäť). Rozvíjať priestorovú orientáciu (orientácia v makropriestore, orientácia v mikropriestore) a orientáciu v čase Rozvíjať motorické schopnosti	Rozvíjanie vnímania, poznávania, diferenciačných schopností Rozvíjanie pamäti (akusticko-verbálna a zraková, pracovná pamäť) Poznávacie procesy (zachovanie, priradovanie, zoradovanie, triedenie - kategorizácia) Rozvíjanie priestorovej a časovej orientácie. Nácvik pravo-ľavej orientácie (telesná schéma, rovinná a časová orientácia), Serialita (nácvik sekvencií, postupnosti) Intermodalita (audiovizuálny vzťah) Rozvíjanie oromotoriky, vizuomotoriky, jemnej a hrubej motoriky, grafomotoriky, fonograforytmiky.

METÓDY A FORMY PRÁCE

Pri voľbe vyučovacích metód a organizačných foriem ILI prihladáme predovšetkým na individualitu žiakov, vekovú kategóriu, obsah vyučovania, klímu triedy, societu detí a výsledky psychologických a špeciálnopedagogických vyšetrení, tak aby boli splnené stanovené ciele a rozvíjali sa všetky kľúčové kompetencie žiakov.

Do predmetu ILI priebežne počas roka implementujeme prvky prierezových tém, čitateľskej, finančnej, matematickej a prírodovednej gramotnosti, ako aj inovatívne metódy s využitím informačno-komunikačných technológií. Vhodným spôsobom posilňujeme vlasteneckú výchovu, práva dieťaťa a globálne vzdelávanie.

Metódy:

- Relaxačné techniky
- Brainstorming
- Arteterapeutické a muzikoterapeutické techniky
- Techniky dramoterapie
- Hranie rolí
- Pantomíma
- Kognitívno –behaviorálne techniky
- Sociometrické techniky
- Psychogymnastika
- Dotazníkové metódy
- Motivačné rozprávanie, rozhovor, kladenie otázok
- Didaktické hry
- Výklad
- Rozprávanie
- Beseda
- Opis
- Pozorovanie
- Zhlukovanie, pojmové mapy
- Demonštračná metóda
- Heuristická metóda
- Problémová metóda
- Metóda praktickej ukážky
- Metóda napodobňovania a opakovania
- Samostatná práca žiakov
- Maľované čítania
- Hádzanie kockou
- Fixačné metódy- napodobňovanie, opakovanie, metódy pasívneho pohybu a pohybového kontrastu
- Herné a súťaživé metódy
- Diagnostické metódy

Organizačné formy:

- Hromadné vyučovanie
- Samostatná práca
- Skupinové vyučovanie
- Kooperatívne vyučovanie
- Párové vyučovanie
- Individuálne vyučovanie, individuálna práca so žiakom
- Zážitkové učenie
- Projektové vyučovanie

HODNOTENIE PREDMETU

Hodnotenie žiakov v predmete ILI je veľmi špecifická záležitosť. Predmet má terapeutické a reedukačné zameranie (nie edukačný obsah), ktorého cieľom je odstrániť alebo zmierniť individuálne narušenia, čo nie je možné klasifikovať ani hodnotiť. Vzhľadom k tomu, že pre tento predmet existujú len rámcové učebné osnovy a nie je možné vymedziť presné výkonové štandardy, ich výkon nemožno ohodnotiť bodovaním, či percentami. Je možné hodnotiť iba snahu a spoluprácu žiaka, na čo využívame odtlačok pečiatky, motivačnú ústnu alebo písomnú pochvalu. Podľa aktuálnych metodických pokynov na hodnotenie žiakov ZŠ článok 3, ods. 13 sa na vysvedčení a v katalógovom liste uvádza slovo absolvoval/neabsolvoval.